

Ấn Độ cũng cần và nâng cao hơn nữa vị thế của bản thân trong khu vực, đặc biệt là trong bối cảnh Trung Quốc đang ngày càng đẩy mạnh các hoạt động lôi kéo các nước khác, Ấn Độ dẫu thời ông Modi bước phải có những bước đi đúng đắn và khôn khéo, thúc đẩy mối quan hệ gần gũi và tốt đẹp với các nước láng giềng là một trong số đó.

Sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc sẽ buộc Ấn Độ phải tìm cách có được quan hệ hữu hảo hơn với các nước láng giềng của mình và phù hợp với chính sách “Láng giềng trước tiên” của Thủ tướng Narendra Modi, bởi các nước như Ấn Độ, Nam Á cũng tìm mọi cách để giành được lợi ích tối đa mà cuộc cạnh tranh giữa Bắc Kinh và New Delhi mang lại.

Thế nhưng, khi Ấn Độ muốn tạo lập ảnh hưởng của mình đối với các nước này thì chính Ấn Độ sẽ thấy việc cạnh tranh với Trung Quốc và sáng kiến “Vành đai và Con đường” là rất khó, bởi Chính quyền Bắc Kinh có ưu thế hơn nhiều về nguồn vốn thông qua các doanh nghiệp nhà nước của họ.

Kể từ khi tái đắc cử với chiến thắng vang dội hồi tháng 5/2019, Chính quyền Modi đã tiến hành bước dài nhằm thúc đẩy chiến lược tăng trưởng đã hoạch định cho đất nước Ấn Độ. Nội bật nhất là sự kiện ông Modi rút lui khỏi các vùng Jammu và Kashmir vào ngày 5/8 nhằm củng cố sự thống nhất lãnh thổ của nước này, khiến đi thối lui nay của Ấn Độ là Pakistan vô cùng bức xúc. Và ngoài việc đưa ra quyết định hủy bỏ hiệp ước, Chính quyền Modi còn theo đuổi một đường hướng mới trong chính sách toàn diện của mình: duy trì tầm ảnh hưởng khu vực. Gần đây, New Delhi đã tiếp cận các nước Maldives, Sri Lanka, Bhutan, Nepal và Bangladesh. Tuy nhiên, Trung Quốc lại sẵn sàng chi mạnh tay cho những dự án hạ tầng trong khu vực nằm trong sáng kiến “Vành đai và Con đường”; vậy nên, Ấn Độ nhận thấy không thể lơ là khu vực xung quanh và ông Modi cũng phải tập trung cao độ cho chính sách “Láng giềng trước tiên” của mình trong nhiệm kỳ hai.

Cuộc chiến giành giật các đảo

Ngày 8/6, ông Modi đã tiếp thăm Maldives trong chuyến công du nước ngoài đầu tiên của mình sau khi tái đắc cử. Đảo quốc bé nhỏ này giáp với Ấn Độ về phía Tây Nam và nằm trên tuyến đường vận chuyển huyết mạch Ấn Độ - Đông.

Ông Modi luôn có quan hệ thân tình với đảo quốc này nhằm ngăn chặn công lực đối thủ là Trung Quốc tiếp cận giám sát theo dõi của họ ở đây - nhất là khi Trung Quốc ngày càng mở rộng sự hiện diện an ninh hàng hải của họ ở khu vực này và Maldives thì đã tham gia Sáng kiến “Vành đai và Con đường”. Về vấn đề tiếp quản quan hệ gần gũi với Maldives, Ấn Độ hiện có lợi thế bởi ông Ibrahim Mohamed Solih đã được bầu làm Tổng thống Maldives. Kể từ khi nhậm chức vào tháng 11/2018, ông Solih đã nỗ lực cải thiện quan hệ với Ấn Độ sau một thời gian quan hệ giữa hai nước có phần xấu đi do sự kiện ngổn ngang nhiệm vụ là Tổng thống thân Trung Quốc Yameen Abdul Gayoom. Đảng Dân chủ Maldives của ông Solih thì chủ trương Tổng thống tiến nhiệm Yameen làm phát sinh những khoản nợ khổng lồ để xây dựng những công trình hạ tầng hoang phí như cầu Sinamale, trước đây có tên là cầu Hữu nghị Trung Quốc-Maldives. Bởi Maldives có vị trí địa chiến lược nên việc tăng cường hợp tác hàng hải với nước này luôn là ưu tiên hàng đầu của Thủ tướng Modi trong nhiệm kỳ hai. Trên thực tế, để theo dõi những hoạt động hàng hải ngày càng gia tăng của Trung Quốc trong khu vực, Ấn Độ đã khai triển mạng lưới hệ thống radar giám sát biển biển ở Maldives và đưa nước này vào mạng lưới giám sát chung cùng với các nước Sri Lanka, Mauritius, Madagascar và Seychelles.

Cảnh tranh với dự án “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc

Sáng ki n “Vành đai và Con đng” c Trung Quc v n t i Nam Á hoàn toàn có th làm lung lay t m nh hng c n n trong khu v c. New Delhi đã c gng tái khng đnh nh hng c a mình thông qua vi c tng cng c đ u t l n các n l c ngo i giao. Nhng đ i vớ các ncc láng gi ng c n n, kho n t i n Trung Quc s n sàng chỉ cho các d án h tng t n kém khó có th cng l i đ c.

Vớ Pakistan, hành lang kinh t Trung Quc-Pakistan là d án n n tng c a sáng ki n “Vành đai và Con đng”. Tuy n đng k t n i Trung Quc vớ bi n Ar p này s khi n B c Kinh b t ph thu c vào vi c v n chuy n hàng hóa qua eo bi n Malacca.

Nepal, đ t ncc sát c nh dãy Himalaya, đang xây dng quan h h u h o vớ Trung Quc đ m r ng ho t đng ngo i giao vớ các ncc ngoài n n. Trong khi đó, Bhutan l i ph thu c vào vi n tr c a n n. N u Trung Quc và n n đ i u thêm quân t i khu v c biên gi i tranh ch p gi a Nepal và Bhutan, thì cu c c nh tranh gi a hai ncc này s leo thang.

Vớ Bangladesh, Trung Quc đã đ xu t m t đ án hành lang h tng ch y qua hai ncc cùng vớ n n và Myanmar đ t o thu n l i cho tuy n đng t i cng v nh Bengal.

Maldives và Sri Lanka đ u n m trên nhng tuy n đng hàng h i huy t m ch mà c n n và Trung Quc đ u quan tâm, nên c hai đ u mu n t o l p quan h ch t ch h n vớ hai ncc này.

Chính vì v y, sau chuy n công du Maldives, Th tng Modi l p t c t i Sri Lanka đ g p Tng thng Maithripala Sirisena và Th tng Ranil Wickremesinghe. Cng gi ng nh Maldives, Sri Lanka có v trí quan trng v m t chi n l c do n m trên tuy n đng n i ông Nam Á vớ Trung ông nhng đông dân h n nhi u vớ s dân 21 tri u ng i. Sau khi b c ra kh i cu c n i chi n kéo dài 26 n m vào n m 2009, Sri Lanka b t tay vào công cu c tái thi t đ t ncc và giành đ c r t nhi u v n đ u t t Trung Quc, đng minh ch ch t c a Sri Lanka trong cu c n i chi n thông qua sáng ki n “Vành đai và Con đng”. Th n, nhng b c đ c a Trung Quc trong quan h vớ Sri Lanka khi n n n h t s c quan ng i.

Nhu cầu vốn để phát triển của Sri Lanka cũng khiến nước này đưa ra rất nhiều cơ hội để mời gọi Trung Quốc và Ấn Độ tranh giành hợp đồng đầu tư. Trên thực tế, Trung Quốc và Ấn Độ có những dự án đầu tư gần nhau ở Sri Lanka. Ví dụ ở vùng Colombo, Trung Quốc đầu tư 500 triệu USD vào dự án Ga hàng hóa quốc tế Colombo trong khi Ấn Độ và Nhật Bản lại liên doanh với Ban quản lý cảng biển Sri Lanka để xây dựng Ga hàng hóa phía Đông. Ở Hambantota, bãi biển phía Nam của đảo quốc này, tập đoàn tài nhân Accord của Ấn Độ đã thông thầu xây dựng một nhà máy lọc dầu trị giá 3,85 tỷ USD hồi tháng 3/2019, và đây là dự án đầu tư nước ngoài lớn nhất trong lịch sử nước này. Dự án cũng được tiến hành ở đúng thành phố mà Trung Quốc đầu tư dự án cảng cùng tên (thực chất là Sri Lanka cho Trung Quốc thuê đến năm 2116 để trả nợ). Và cũng giống như chiến lược đối với Maldives, Thủ tướng Modi sẽ tìm cách hợp tác với Sri Lanka để tăng cường giám sát các hoạt động hàng hải.

Nằm cheo leo trên dãy Himalaya, Bhutan và Nepal là hai nước vùng đệm quan trọng kẹp giữa Trung Quốc và Ấn Độ. Bhutan là đồng minh thân thiết nhất của Ấn Độ trong khu vực và là nước duy nhất ở Nam Á (trừ Afghanistan) có quan điểm rõ ràng về sáng kiến “Vành đai và Con đường”. Và để Bhutan không phải cân nhắc việc ký kết tham gia các dự án đầu tư tham vọng của Bắc Kinh, ông Modi sẽ phải níu giữ vòng tay xa xôi này bên ngoài tầm với của Trung Quốc bằng cách đẩy nhanh các dự án phát triển hạ tầng của New Delhi ở đây. Theo đó, vốn để thay đổi, một yếu tố quan trọng trong mối quan hệ Ấn Độ-Bhutan, nổi lên rõ nét trong cuộc đàm phán ngày 19/8 giữa Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi và người đồng cấp Bhutan Lotay Tshering. Trong chuyến công du này, ông Modi đã khánh thành nhà máy điện Mangdechhu trị giá 624 triệu USD mà New Delhi đã cấp vốn xây dựng kèm với lợi ích mua hết số điện mà nhà máy sản xuất nhưng không bán hết.

Cũng trong chuyến thăm Bhutan, ông Modi đã tiếp thêm RuPay, công ty tài chính đã giúp người Ấn Độ ở nước ngoài giao dịch bằng đồng rupee và hỗ trợ Chính phủ Ấn Độ thúc đẩy nền kinh tế khởi phát số vốn đầu tư tiềm năng. Ở châu Á hiện nay, Singapore, Bahrain và Các tiểu vương quốc Ả Rập (UAE) đã tham gia RuPay. Vốn để biên giới không chính thức được mở rộng trong chuyến thăm đó của ông Modi, những chức vụ quan trọng là mối quan tâm của ông sau vụ xung đột năm 2017 giữa quân đội Ấn Độ và Trung Quốc ở khu vực cao nguyên Doklam của Bhutan, khu vực mà phía Trung Quốc cũng nhận là của mình. Mục đích của ông Modi là báo với Bhutan để đảm bảo nước này không nhân nhượng một chút đất đai quyền nào cho Bắc Kinh dù Trung Quốc và Bhutan có ngồi vào bàn đàm phán đi nữa.

Khả năng thắt chặt quan hệ với Nepal

Ngoại trưởng Ấn Độ Subrahmanyam Jaishankar cũng có chuyến công du tới Nepal vào ngày 21/8 và có buổi làm việc với người đồng cấp Pradeep Kumar Gyawali và Thủ tướng Khadga Prasad Oli, người đồng thời cũng là lãnh đạo Đảng Cộng sản Nepal. Nepal là đất nước có 30 triệu dân và vị trí địa lý của nó đóng vai trò quan trọng trong việc định hình chính sách đối ngoại của nước này. Dãy núi Himalaya tạo thành bức tường ngăn cách nước này với vùng Tây Tạng, nhưng vùng đồng cỏ phía Nam ở Terai lại khiến việc chuyên chở hàng hóa và đi lại từ Nepal sang Ấn Độ trở nên khá dễ dàng. Ấn Độ vẫn là bạn hàng quan trọng nhất của Nepal.

Với New Dehi, việc thắt chặt quan hệ ngoại giao với Kathmandu là một việc dài lâu nhằm củng cố quan hệ đôi bên. Việc xô xát biên giới kéo dài cả tháng kích thích vào năm 2016 cũng khiến Nepal nghi ngờ rằng Ấn Độ muốn dùng tình hình kinh tế của mình để buộc nước này phải soạn thảo hiệp định pháp có lợi cho Ấn Độ. Vì thế, Thủ tướng Nepal khi đó Sharma Oli đã quay ra tìm kiếm quan hệ chặt chẽ hơn với Bắc Kinh và kết quả là Nepal cuối cùng quyết định tham gia sáng kiến “Vành đai Con đường” của Trung Quốc. Mặc dù hai nước tiếp cận lẫn nhau đầu tiên vào năm 2017 và dãy Himalaya cũng khiến Nepal khó có thể kết nối với Bắc Kinh nhưng Kathmandu sẽ tiếp tục hướng về phương Bắc nhằm giảm bớt phụ thuộc vào New Delhi.

Tìm kiếm quan hệ kinh tế năng lượng hơn với Bangladesh

Trước khi tới Nepal, Ngoại trưởng Ấn Độ Jaishankar cũng đã tới Bangladesh để gặp người đồng cấp AK Abdul Momen với hy vọng có thể đất nước mình sẵn sàng cho chuyến thăm của Tổng thống Bangladesh Sheikh Hasina tới Ấn Độ vào tháng 10 tới. Vấn đề đầu tiên sẽ được đưa lên bàn nghị sự là tình trạng di cư bất hợp pháp tới Assam, một bang của Ấn Độ giáp với biên giới Bangladesh, đã hoàn tất quy chế công dân hôm 31/8 nhằm trục xuất khoảng 4 triệu người dân Bangladesh nhập cư trái phép vào Ấn Độ. Người với Tổng thống Bangladesh Hasina, việc Ấn Độ trục xuất một phần số dân đó về Bangladesh cũng khiến đất nước của bà gặp khó khăn, nhất là vào thời điểm Bangladesh đang là nơi tị nạn của hơn 700.000 người Rohingya.

Là cựu nôi gia Ấn Độ và Myanmar, Bangladesh có vai trò thiết yếu trong chính sách Hàng đồng của ông Modi nhằm thiết lập mối quan hệ kinh tế và an ninh bền vững hơn với các nước Đông Nam Á. Thế nhưng, bà Hasina đã ký các dự án nằm trong sáng kiến “Vành đai và Con đường” trị giá 24 tỷ USD với Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình từ năm 2016, khiến cho đất nước 164 triệu dân này nghiêng hẳn về phía những kiến trúc sư cạnh tranh khác biệt giữa Ấn Độ và Trung Quốc trong thời gian tới, nhất là khi bà Hasina muốn theo đuổi mô hình tiêu chuẩn Bangladesh trở thành một trong những nước có mức thu nhập trung bình vào năm 2021.

Trong khi Ấn Độ tiến hành hàng loạt dự án đầu tư nhằm tạo lập ảnh hưởng với các nước láng giềng của mình, thì một thách thức lớn vẫn còn đó: Sáng kiến đầy tham vọng của Trung Quốc đã tạo thêm cạnh tranh cho các nước xung quanh phát triển hàng hóa và vì vậy đe dọa vị thế nước lớn có tầm ảnh hưởng khu vực mà Ấn Độ đã có từ bấy lâu nay. Các hai cường quốc đều phải đối mặt với những khó khăn nhất định bởi những tham vọng chiến lược của họ đều vấp phải những quan ngại của các nước láng giềng, nhất là Maldives và Sri Lanka. Những nước này lo ngại sự mất mát và chuyển quyền vào tay những người hàng xóm lớn. Và vì Ấn Độ khó sánh được với Trung Quốc về nguồn vốn bởi các tập đoàn nhà nước khổng lồ của Trung Quốc hoàn toàn có thể chi trả để giúp Bắc Kinh đạt được mục tiêu chiến lược, nên New Delhi sẽ phải tìm ra giải pháp hiệu quả nhằm thu hút về phe mình những nước xung quanh tuy nhiên những có tầm quan trọng chiến lược.

Theo chuyên trang phân tích thông tin tình báo địa chính trị [Stratfor](#), M.

Ngọc Diệp (gt)